

KANDIDAT

708

PRØVE

JUS2004 1 Erstatningsrett

Emnekode	JUS2004
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	08.06.2022 07:00
Sluttid	08.06.2022 13:00
Sensurfrist	29.06.2022 21:59
PDF opprettet	22.08.2022 10:50

Seksjon 1

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Informasjon	Informasjon eller ressurser
1	Eksamensoppgave	Langsvar

---

1 Eksamensoppgave

Praktikum

Ruinene av Lillevikdomen, som var en del av Lillevikmuseet, var en av Lilleviks største turistattraksjoner. Lillevikdomen var opprinnelig en domkirke fra middelalderen. Store deler av kirken var rast sammen, men vestveggen hvor den gamle hovedinngangen hadde vært, var ganske intakt. I vestveggen var det vindusnisjer med helgenfigurer i kalkstein, trolig inspirert av vestveggen i Nidarosdomen.

Vaktmesteren i Lillevikdomen hadde ved inspeksjon sett at en Madonnastatue i en av nisjene var i ferd med å løsne, og at den kunne falle ned. Det ville kreve bistand av antikvarisk skolerte håndverkere å reparere dette. Han varslet museumsbestyreren, som bestilte reparasjon. Frem til reparasjonen skulle finne sted brukte vaktmesteren en provisorisk løsning med å feste røde og hvite stripete sikkerhetsbånd i plast på begge sider av vindusnisjen, slik at statuen ikke skulle ramle ned. Det ble ikke satt opp noen varsel på eller ved bygningen om at det var en skade, men det var flere steder på ruinene satt opp skilt om at klatring på ruinene var strengt forbudt. Museumsbestyreren fikk beskjed om at håndverkerne ville komme allerede neste dag for å se på skadene. Museumsbestyreren ba derfor vaktmesteren om å la stigen stå igjen ved vestveggen slik at håndverkerne kunne klatre opp for å se nærmere på skadene.

Samme kveld var en av Lilleviks store sønner, visesangeren Peder Ås, ved Lillevikdomen for å ta bilder til promoteringen av sin nye plate. Han ville ta noen bilder med vestveggen av Lillevikdomen som bakgrunn. Det skjemmende plastbåndet ville ødelegge bildet. Peder så til sin store glede at det sto en stige ved veggen. Han brukte den for å klatre opp og skjære ned plastbåndene.

Mens Peder poserte foran vestveggen, kom det et ganske kraftig vindkast østfra. Det fikk Madonnastatuen til å løsne. Når plastbåndene ikke lenger var der, var det ingenting som hindret statuen fra å ramle ut fra nisjen. Peder ensat at noe kom mot ham. Han klarte å avverge at statuen traff ham i hodet, men den rammet høyre skulder, arm, hofta og bein. Peder ble hardt skadet. Skadene ville gjøre Peder varig ute av stand til å kunne benytte høyre arm. Han ville også få problemer med å gå uten stikk på grunn av skadene i hoften og i beinet. Peder hadde årlig en inntekt på ca. 3 millioner, som hovedsakelig skrev seg fra konsertopptredener. Han ville aldri kunne opptre med gitar igjen. Det var også høyst tvilsomt om han i det hele tatt ville kunne opptre fra en scene med de alvorlige skadene.

Peder gikk til sak mot Lillevikmuseet. For det første mente han at museets ansatte hadde opptrådt uforsvarlig. Han mente at området rundt Lillevikdomen burde ha vært avstengt når de oppdaget skaden. Det var ikke gjort, og det var heller ikke satt opp varsel. Den provisoriske reparasjonen var ikke god nok, og det var uforsvarlig å sette igjen en stige på ruinen etter stengt. Både vaktmesteren og museumsbestyreren hadde opptrådt uforsvarlig, mente Peder.

Museet var ikke enig i at det var noe å bebreide dem. Løsningen med at plastbåndene holdt på plass statuen var god nok inntil videre. De fargerike båndene viste tydelig at dette var en provisorisk sikring. Det var godt skiltet om at man ikke kunne klatre på ruinene. Det var Peders egen uforsvarlige opptreden som var den dominerende årsaken til at skaden oppstod. Dette måtte etter museets syn i seg selv utelukke ansvar. Hvis det ikke utelukket ansvar, så måtte i det minste Peders opptreden føre til at et eventuelt erstatningskrav ble kraftig redusert.

Peder var uenig i at han kunne bebreides for sin opptreden. Når stigen stod der lett tilgjengelig, kunne det ikke anses som så farlig å benytte den.

Peder anførte dessuten et annet grunnlag for ansvar. Selv om retten skulle komme til at det ikke var noe å bebreide noen ved museet, mente han at de uansett måtte være ansvarlig.

Stenstatuene i vestveggen utgjorde et utpreget faremoment ved Lillevikdomen. Før eller senere ville disse kunne rase ut og skade mennesker. I og med at det var et museumsområde, kunne det ofte være mange mennesker i nærheten av vestveggen, som potensielt kunne skades. Statuene var tunge, dårlig sikret og utsatt for vær og vind. Dette mente Peder at utgjorde en langt større fare enn risikoen for snøras, brukne greiner på trær og andre ting man kunne bli utsatt for ved at ramlet ned på en fra oven.

Lillevikmuseet mente at de ikke kunne bli ansvarlige for at bygningsdeler falt ned fra ruinene. De mente at det ikke var grunnlag for noe generelt bygningsansvar i norsk rett. Falne madonnaer var heller ingen typisk fare forbundet med museets virksomhet. Det var dessuten gjort de sikkerhetstiltak som var nødvendige.

Dersom Lillevik museum skulle bli ansvarlig for Peders skader, mente de at omfanget av erstatningen måtte lempes. Dette ville det være særlig behov for hvis Peders erstatning ikke ble nedsatt eller bortfalt på grunn av Peders egen uaktsomme opptreden. Lillevik museum var et lite, privateid museum med marginale inntekter. Det var avhengig av årlige overføringer fra kommunen for ikke å gå med underskudd. Museet var forsikret, men forsikringen dekket bare opp til halvparten av det som Peder krevde i erstatning. Dersom museet måtte dekke hele Peders tap ville de gå konkurs. Det ville også innebære et dramatisk dårligere kulturtilbud for Lilleviks innbyggere. Museet var dessuten lite å klandre for at skaden oppstod. Peder mente at han måtte ha full erstatning. At Lillevik museum hadde dårlig råd og en dårlig forsikring, var ikke noe han kunne lastes for.

To dager etter ulykken skulle Peder Ås ha holdt en konsert i Lillevik konserthus. Arrangøren, Lillevik Events hadde solgt 1000 billetter. Lillevik Events måtte avlyse denne konserten og refundere utgiftene til de som hadde bestilt billett. Konsertarrangøren reiste erstatningskrav mot Lillevik museum for det tapet de ble påført. Lillevik museum avviste kravet. Museet hevdet at det ikke er grunnlag for å kreve erstatning for slike tredjeparter som rammes av at deres kontraktspartner blir skadet.

Drøft og avgjør de rettslige spørsmål som oppgaven reiser.

Skriv ditt svar her

Spørsmål 1: Kan Peder kreve erstatning museet etter arbeidsgiveransvaret?

Tvisten står mellom Peder Ås og Museet. Spørsmålet er om Peder kan kreve erstatning av museet.

Langvarig og samstemt rettspraksis oppstiller tre kumulative vilkår for at det skal foreligge erstatningsansvar: skade/tap, ansvarsgrunnlag og adekvat årsakssammenheng.

Det er klart at det foreligger skade/tap ettersom Peder Ås har fått personskade, samt økonomisk tap. Videre er det klart at det foreligger adekvat årsakssammenheng mellom ansvarshendelsen og skaden. De to kumulative vilkårene problematiseres ikke, og det legges derfor til grunn at de er oppfylt. Det sentrale spørsmålet er om det foreligger ansvarsgrunnlag.

Peder anfører at museets ansatte hadde opptrådt uforsvarlig. Museet på sin side anfører at de ikke kan bebreides. Dette legger opp til å drøfte arbeidsgiveransvaret.

Det rettslige grunnlaget er skadeerstatningsloven av 13.juni 1969 (heretter skl.) § 2-1 nr. 1.

Arbeidsgiveransvaret er en kodifisering av rettspraksis utviklet etter den tidligere Norske Lov 3-21-2, jf. Ot.prp.nr.48 (1965-66) s. 79. Bestemmelsen oppstiller en regel som pålegger arbeidsgiver objektivt ansvar for skader voldt forsettlig eller uaktsomt av hans arbeidstakere. Det er med andre ord snakk om en identifikasjonsregel, hvor arbeidsgiver identifiseres med arbeidstakerens uaktsomme eller forsettlige skadevoldende handlinger, jf. Rt. 2015 s. 475 (Haavind)

Utgangspunktet i norsk rett er at en kun har ansvar for sine egne skadevoldende handlinger. Dersom andre en skadevolder selv skal pålegges ansvar, må det foreligge særskilt hjemmel.

Av skl. § 2-1 nr. 1 følger det at arbeidsgiver svarer for skade som "voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid [...] for arbeidsgiveren" idet hensyn tas til om de krav "skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten [...] er tilsidesatt". Av annet punktum følger det at ansvaret ikke omfatter at arbeidstaker går utenfor hva som er "rimelig" å regne med etter "arten av virksomheten [...] og karakteren av arbeidet [...]."

Ordlyden tilsier at det må foreligge et arbeidsgiver-arbeidstaker-forhold. Videre følger det av forarbeidene at formuleringen "skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten [...] er tilsidesatt" er ment til å fange opp både anonyme og kumulative feil, jf. Ot.prp.nr.48 (1965-66) s. 78 flg.

Det er klart at det foreligger et arbeidsgiver-arbeidstaker forhold ettersom museumsbestyreren og vaktmesteren er ansatt i museet.. Dette problematiseres ikke og det legges derfor til grunn at vilkåret er oppfylt, jf. skl. § 2-1.

Videre er det også klart at skaden er voldt "under utføring av arbeid", ettersom både vaktmesteren og museumsbestyreren var i arbeid når de ordnet med plastbåndet og lot stigen være igjen. Det er også klart at de ikke har gått utenfor hva som er "rimelig å regnes med etter arten av virksomheten [...] og karakteren av arbeidet", ettersom vaktmesterens jobb er å ordne slik at museet er i stand og museumsbestyrerens jobb er å ordne håndtverkere og lignende organisatoriske ting. Vilkårene er følgelig oppfylt. Det sentrale spørsmålet er om de ansatte har opptrådt "uaktsomt", jf. skl. § 2-1 nr. 1

Ordlyden i "uaktsomt" tilsier at det må foretas en aktsomhetsvurdering. Dette underbygges av forarbeider og rettspraksis som viser til en aktsomhetsvurdering etter den alminnelige culpanormen. Culparegelen er utviklet gjennom langvarig rettspraksis og er hovedregelen for ansvarsgrunnlag i norsk erstatningsrett. Utgangspunktet er at culpanormen er objektivisert, jf. Rt. 2003 s. 433 (Sykkel). Ved vurderingen oppstiller rettspraksis en rekke momenter av betydning, herunder adferdsnormer, skadeevne, risikoen alminnelige synbarhet, handlingsalternative og subjektive elementer.

I vår sak foreligger det flere kumulative forhold. Disse vil ses i sammenheng i culpavurderingen. Spørsmålet er følgelig om museumsbestyreren og vaktmesteren har opptrådt "uaktsomt", jf. skl. § 2-1 nr. 1.

Utgangspunktet for culpavurderingen er hvorvidt det foreligger adferdsnormer på vedkommende livsområde, jf. HR-2019-318-A (RIB). Det er ingen holdepunkter i faktum for at det foreligger adferdsnormer. Selv om det ikke foreligger adferdsnormer, er ikke dette i seg selv diskulperende, jf. Rt. 1997 s. 1081 (Trampett) og Rt. 2002 s. 1283 (Dam).

Videre vil det sentrale i aktsomhetsvurderingen være handlingens skadeevne, jf. HR-2017-1977-A (Hårføner). Skadeevne-vurderingen omfatter både sannsynligheten for skade og potensielle skaders omfang, jf. Hårføner-dommen. Skadeevnen må vurderes ut fra "det forhold som utløste skaden" og ikke "den generelle risikoen", jf. HR-2019-52-A (Spinning).

Første spørsmål er hva sannsynligheten er for at skade overhodet skal inntre. I vår sak foreligger det ikke relevant statistikk, og vurderingen må følgelig bygge på alminnelige erfaringssetninger, jf. Rt. 2003 s. 433 (Sykkel).

I vår sak er det snakk om en Madonnastatue som i ferd med å løsne, og kunne falle ned. I tillegg befinner statuen seg i et befolket område, hvor mennesker ofte vil ha et ønske om å utfoske. Videre er det dårlig vær og det er lagt igjen en stige som gjør det mulig å klatre opp for å ta av sikringsteipen. Dette taler klart i retning av at skaderisikoen anses som stor.

På den annen side er stedet markert med flere skilt som viser til at man ikke skal klatre. Selv om selve vestveggen ikke var markert med fareskilt, må det kunne forventes at en alminnelig person ikke skal klatre opp i en stige og ta av teipen fordi det ødelegger bildet hans. I tillegg skulle statuen ordnes dagen etter, noe som taler mot at det foreligger stor sannsynlighet for skade. Sannsynligheten for skade må følgelig anses som lav.

Neste spørsmål er hvorvidt det potensielle skadeomfanget er stort, jf. Rt. 1967 s. 697 (Lier).

Madonnastatuen i vestveggen var tung, dårlig sikret og utsatt for vær og vind. I tillegg befant statuen seg i Lillevik museum, som var Lilleviks største turistattraksjoner hvor mennesker ofte vandret. Dersom statuen hadde falt ned og truffet et menneske, ville dette medført betydelige skader, særlig på grunn av tyngden til statuen. Dette trekker i retning av at det potensielle skadeomfanget er stort.

I dommen inntatt i HR-2019-52-A (Spinning), hvor en mann fikk skade som følge av setebolten på spinningssykkelen knakk, viste Høyesterett til omtrentlig ulykkeshistorikk under vurderingen av skadeomfang. I vår sak har Ås fått skade i arm, skulder, hofte og bein, og han ble følgelig hardt skadet. Han fikk også problemer med å gå og kunne trolig ikke spille gitar igjen eller opptre på scene. Samlet sett trekker dette klart i retning av at skadeomfanget er stort.

I Hårføner-dommen var spørsmålet om en vaktmester som hadde forsøkt å tine et frossent rør med en hårføner hadde opptrådt uaktsomt. Høyesterett viste til at desto større den potensielle skaden er, desto mer vil aktsomhetskravet skjerpes. I vår sak foreligger det stort skadeomfang og aktsomhetskravet til de ansatte vil følgelig skjerpes. Dette trekker i retning av at de ansatte har opptrådt uaktsomt, jf. skl. § 2-1 nr. 1.

Neste å ta stilling til er risikoens alminnelige synbarhet. Dette momentet er blant annet begrunnet ut fra rimelighetshensyn, ettersom det vil fremstå som urimelig å pålegge påstått skadevolder erstatningsansvar når risikoen ikke var synbar. I dommen inntatt i Rt. 2005 s. 1714 (Verandarekkverk), som gjaldt en jente som falt ned fra verandarekkverket etter at en gutt tok tak i henne, uttalte Høyesterett at det sentrale i aktsomhetsvurderingen var om "risikoen for skade måtte fremstå som synbar [...] og derfor påvirke kravene til hans [skadevolders] opptreden". Spørsmålet er følgelig om de ansatte ved museet kunne eller burde forutsett skaden.

På den ene siden var statuen i ferd med å løsne, og stigen ble plassert slik at det var muligheter for mennesker til å klatre opp den og fjerne teipen. Det må kunne forventes at en alminnelig person skal forså at det kan by på fare dersom en stige legges igjen rett ved statuen. Dette trekker i retning av at risikoen var synbar.

På den ene siden må det ses hen til at det var satt opp fareskilt over hele området, som taler i retning av at risikoen ikke var synbar, ettersom en alminnelig person må kunne forvente at andre ikke skal ignorere fareskilt som er satt opp. Selv om det står en stige plassert der, kan

ikke dette anses å by på fare når varselskiltene uansett forbyr mot klatring. Dette trekker i retning av at de ansatte ikke har opptrådt uaktsomt, jf. skl. § 2-1 nr. 1.

Neste å ta stilling til er om det foreligger handlingsalternativer. Deretter må det bedømmes om handlingsalternativer fremstår som effektive, det vil si om de burde blitt benyttet.

Første spørsmål er om det foreligger handlingsalternativer.

For det første kunne museet valgt å stenge av området, slik at ingen kunne kommet inn og løsnet teipen og følgelig blitt påført skade. For det andre kunne museet valgt å sette opp fareskilt ved statuen slik at en fikk klar varsel om at statuen kan falle ned dersom plastbåndene ble tatt av. For det tredje kunne de ansatte valg å holde sette stigen et trygt steg slik at ingen eventuelt benyttet seg av den for å klatre opp. Det foreligger med andre ord flere handlingsalternativer.

Neste spørsmål er om handlingsalternativene burde blitt benyttet. Ved vurderingen vil relevante momenter være om hvorvidt påstått skadevolder hadde god tid til å områ seg [tidsmomentet], jf. Rt. 2011 s. 911 (Ulmebrann) og hva kostnadene ved slike handlingsalternativer er [kostnadsmomentet], jf. Rt. 2000 s. 1991 (Alpinbakke I). I tillegg kan andre momenter som skadeevne trekkes inn i en totalvurdering av om det foreligger effektive handlingsalternativer, jf. Hårføner-dommen.

Dersom området skulle stenges av, vil dette medføre at tap av billettinntekter for eksempel. Her vil kostnadsmomentet tale mot å stenge av hele området. Dette vil ikke være et effektivt handlingsalternativ.

Videre følger det av Alpinbakke-dommen, som gjaldt spørsmålet om anleggseier kunne bebreides som uaktsom, viste Høyesterett til at "stedet kunne foreksempel vært sikret uten nevneverdige kostnader". Dommen har overføringsverdi i vår sak ettersom det ikke vil koste mye å sette opp et ekstra varslingskilt. I tillegg hadde de ansatte god tid til å eventuelt sette opp et ekstra skilt for å avverge fare. På den annen kan det tenkes at det å sette opp et ekstra varslingskilt reelt sett ikke vil avverge risikoen for skade, når det allerede foreligger flere skilt om at man ikke skal klatre opp. Det legges derfor til grunn at heller ikke dette handlingsalternativet fremstår som effektivt.

Videre må det klart legges til grunn at dersom stigen ville blitt fjernet trygt fra området, ville dette medført at ingen kunne klatre opp og ta av plastbåndet på statuene. Det medfører heller ingen kostnader å benytte seg av dette handlingsalternativet, og en har god tid til å vurdere om stigen skal fjernes og eventuelt fjerne den fra området. Å fjerne stigen vil i tillegg medføre at skadeomfanget reduseres, ettersom ingen får muligheten til å fjerne teipen. Dette trekker i retning av at museet har opptrådt uaktsomt, jf. skl. § 2-1 nr. 1.

Helhetsvurdering

Avslutningsvis må det foretas en helhetsvurdering av om hvorvidt de ansatte ved museet har opptrådt uaktsomt, jf. Hårføner-dommen.

For det første taler stort potensielt skadeomfang for at aktsomhetskravet skjerpes. Videre har de ansatte mulighet til å fjerne stigen for å avverge et stort potensielt skadeomfang, men det må også sees hen til at det kun er snakk om å holde stigen der en dag. I tillegg fremstår ikke risikoen som synlig ettersom det er satt opp fareskilt som forbyr klatring. En alminnelig person må kunne forvente at varslingskilt skal bli fulgt. I tillegg var sannsynligheten for at skade skulle inntre lav, spesielt med tanke på at feilen skulle bli rettet innen morgendagen og fareskiltene forbyr klatring. Det at en gutt velger å fjerne plastbåndene på statuen til tross for varslingskilt, for å ta et pent bilde, er ikke et forhold de ansatte bør bebreides for. Dette må

også ses i sammenheng med rimelighetshensynet, ettersom det vil være urimelig å pålegge museet erstatningsansvar som følge av at en person har ignorert de fareskilt som er satt opp. Etter en helhetsvurdering kan museet ikke anses å ha opptrådt uaktsomt, jf. skl. § 2-1 nr. 1.

Konklusjon: Peder Ås kan ikke kreve erstatning etter arbeidsgiveransvaret, jf. skl. § 2-1 nr. 1.

Spørsmål 2: Subsidiært forutsatt at det foreligger erstatningsansvar, har Peder Ås medvirket til skaden slik at erstatningskravet kan avkortes eller falle helt bort?

Problemstillingen er om Peder Ås har medvirket til skaden. Rettslig grunnlag er skl. § 5-1 nr. 1 om skadelidtes medvirkning. Det legges til grunn at vilkårene for å kreve erstatning er oppfylt.

Det følger av skl. § 5-1 nr. 1 at dersom den "direkte skadelidte har medvirket til skaden ved egen skyld, kan erstatningen settes ned eller falle bort så vidt det er rimelig når en tar hensyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedd, omfanget av skaden og forholdene ellers". Regelen om skadelidtes medvirkning er en alminnelig bestemmelse, og gjelder følgelig uavhengig av ansvarsgrunnlag. I tillegg stilles det ikke krav til en viss skyldgrad- det er tilstrekkelig med simpel uaktsomhet, jf. NOU 1977: 33.

Det er klart at Ås er den direkte skadelidte. Spørsmålet er om han har medvirket til skaden ved "egen skyld". Ordlyden viser til en skyldvurdering etter den alminnelige culperegelen. Dette synspunktet underbygges av både forarbeider og rettspraksis, som viser til at uttrykket "skyld" refererer til den alminnelige culpavurderingen, jf. bl.a. Rt. 2015 s. 1110 (Togklatrer). Relevante momenter vil følgelig være de samme som ved culpavurderingen.

Et viktig moment i vurderingen vil være risikoens alminnelige synbarhet. I denne saken var det oppsatt fareskilt flere steder i ruinene, som en alminnelig voksen og fornuftig person bør kunne forstå er forbundet med at det foreligger faremoment på vedkommende område. I tillegg er det lagt plastbånd over statuen, noe en alminnelig person vil forstå er der for å holde igjen statuen. Risikoens alminnelig synbarhet taler for at Ås har medvirket til skaden ved "egen skyld" jf. skl. § 5-1 nr. 1.

Neste moment av betydning er handlingens skadeevne, herunder skaderisikoen og det potensielle skadeomfanget.

Hva gjelder skaderisikoen, må en alminnelig person forstå at det å klatre opp en stige for å ta av plastbånd på en tung statue, når det er satt opp fareskilt i området som forbyr klatring, tilsier at det foreligger sannsynlighet for skade kan inntreffe. Skaderisikoen anses følgelig som stor.

Det potensielle skadeomfanget må også regnes som stort, sett hen til statuens tyngde, at plastbåndene som holdt statuen igjen er fjernet, værforholdene og at det er snakk om en området som er nærmest ruinert, til tross for at vestveggen var i grei behold. Samlet sett foreligger det stor skadeevne, noe som er med på å skjerpe aktsomhetskravene til Ås.

Neste spørsmål er om det foreligger effektive handlingsalternativer.

For det første må det ses hen til at han i skadeøyeblikket ble skadet i arm, hofte osv. grunnet at han gikk unna for å unngå å bli truffet i hodet. Han hadde lite tid til å områ seg og valgte følgelig det eneste alternativet som var mulig for å begrense skaden. Hadde han ikke begrenset skaden, ville han trolig fått en alvorlig hodeskade. Han har dermed gjort det han kan for å redusere skadeomfanget.

Det må imidlertid legges betydelig vekt på at han kunne avverget hele faren for skaden i seg selv hvis han unnlot å klatre i strid med fareskiltets forbud. I tillegg hadde han avverget faren for skade hvis han droppet å fjerne de røde og hvite plastbåndene som klart ga en indikasjon på at det var noe galt med statuen. Han hadde tid til å tenke seg om, i tillegg til at dette ikke ville kostet ham noe. Dette taler klart i retning av at Ås har medvirket til skaden ved "egen skyld", jf. skl. § 5-1 nr. 1.

Samlet sett taler både skadeevnen, risikoens alminnelige synbarhet og handlingsalternativet for at Ås har opptrådt uaktsomt.

Delkonklusjon: Ås har medvirket til skaden ved "egen skyld", jf. skl. § 5-1 nr. 1.

Neste spørsmål er om Ås har "medvirket til skaden" gjennom sin uaktsomme atferd, jf. skl. § 5-1 nr. 1. Ordlyden tilsier at det må foreligge årsakssammenheng mellom skaden og Ås' uaktsomme atferd. Det er lagt til grunn i rettspraksis at det er det alminnelige årsakskravet som gjelder, jf. bl.a. Rt. 2005 s. 887 (Bilbelte)

Første spørsmål er om Ås' uaktsomme atferd har vært en nødvendig betingelse for skaden, jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pille II). Det er klart at Ås' uaktsomme atferd har vært nødvendig betingelse for skaden, ettersom skade ikke hadde oppstått dersom han unnlot å klatre opp stigen og ta ned plastbåndene.

Neste spørsmål er om Ås' uaktsomme atferd har vært så "vidt vesentlig i årsaksbildet at det er naturlig å knytte ansvar til den", jf. P-pille II-dommen.

I vår sak har Ås' årsaksfaktorer vært fremtredende i årsaksbildet, ettersom det er han som har gått i strid med fareskilt, og klatret opp en stige for å ta ned plastbåndene. Hans uaktsomme handlinger har sammen medført at han har utsatt seg selv for skade, i motsetning til de andre årsaksfaktorene. Det faktum at det lå igjen en stige, som kun skulle ligge der til dagen etter, kan ikke sies å ha vært av vesentlig betydning i årsaksbildet. Det er følgelig Ås' sin uaktsomme atferd som har vært dominerende i årsaksbildet. Det foreligger følgelig årsakssammenheng mellom Ås' uaktsomme atferd og skaden.

Neste spørsmål er om årsakssammenhengen er adekvat. Ved vurderingen må det ses hen til om skaden er en så "upåregnelig, fjern og avledet følge" av den uaktsomme handlingen, at det "ikke er rimelig å knytte ansvar til den", jf. Rt. 2007 s. 172 (Schizofreni).

I vår sak ble Ås påført skader på arm, hofta og beinet. Han fikk ikke opptre med gitar igjen fordi skadene ville gjøre Peder varig ute av stand til å benytte høyre arm. De skadene som Peder har blitt påført, må anses som påregnelig følge av at man får en statue på seg fordi man har tatt av plastbåndene på statuen, som klart viser at det er noe galt med den. Statuen er tung og kan normalt gi avlørige skader.

Påregnelighet er imidlertid ikke tilstrekkelig til at årsakssammenhengen anses som adekvat, det må i tillegg ses hen til om det foreligger tilstrekkelig nærhet mellom skaden og den uaktsomme handlingen, jf. Schizofreni-dommen.

I vår sak er det klart at det er nærhet mellom Ås' uaktsomme handlinger og skaden, ettersom det var handlingene hans som bidro til at han fikk de fysiske skadene. Selv om det blåste mye den dagen, er det likevel mest nærliggende å anse at den faren han valgte å utløse seg selv for var den utløsende årsaken til skadene.

Det foreligger adekvat årsakssammenheng mellom og skaden Ås' uaktsomme atferd.

Delkonklusjon: Ås har "medvirket til skade" ved egen skyld.

Til tross for at inngangsvilkårene er oppfylt, må det foretas en helhetsvurdering av om erstatningen "kan" avkortes eller falle helt bort for så vidt de rer "rimelig" når en tar "hensyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers". Ordlyden tilsier at det må foretas en helhetsvurdering av de ulike momentene i bestemmelsen, hvor det må ses hen til hva som er rimelig. Dette underbygges av HR-2018-872-A (Ridedom) som viser til at det må foretas en skjønnsmessig vurdering.

Første å se hen til er "atferden" til Ås. Ordlyden tilsier at det må ses hen til skadevolders skyldgrad. Det følger av forarbeidene at det sentrale momentet vil være skadevolders skyldgrad, jf. NOU 1977:33 s. 37. I vår sak foreligger det simpel uaktsomhet, ettersom Ås har handlet i strid med fareskilt og fjernet plastbåndene fra statuen. Dersom han hadde vært mer aktsom etter omstendighetene, hadde han kunne avverget sin egen skade. Dette taler for å sette ned erstatningskravet.

Videre kan det ses hen til atferdens "betydning for at skaden skjedde". Ordlyden viser til dersom skadelidtes skyld har vært fremtredende i årsaksbildet, vil dette tale for bortfall/reduksjon av erstatningskravet. I vår sak er det klart at Ås' uaktsomme handlinger var den dominerende årsaksfaktoren, jf. tidligere drøftelse.

I tillegg vil "omfanget av skaden" kunne tillegges vekt i vurderingen.

I dommen inntatt i Rt. 2005 s. 887 (Bilbelte) som gjaldt en 17 1/2 år gammel jente som satt i baksetet på en bil uten bilbelte, når bilen kjørte i stor fart inn i en fjellvegg. Høyesterett vektla at ulykken hadde hatt "tunge konsekvenser for henne". Dommen får overføringsverdi i vår sak ettersom Ås er en ung gutt som har fått alvorlige skader som medfører at han aldri kan spille gitar igjen og trolig aldri opptre på scene. Dette må også sees i sammenheng med at han da ikke får hatt konserter, som normalt gir han årsinntekt på 3 millioner. Dette momentet trekker klart i retning av at erstatningskravet ikke bør bortfalle/settes ned.

Videre må det ses hen til at de ansatte ved museet ikke er å bebreides stort i forhold til skadelidte. Det er Ås sine handlinger som har vært dominerende i årsaksbildet, og det vil fremstå som urimelig om det er de som må bære ansvaret for at Ås sine fremtredende skadevoldende handlinger. Dette vil også stå i et anspent forhold til prevensjonshensynet, ettersom det er rimelig at en skadelidt som har gjort handlinger som har medført stor skade, bør få konsekvenser av dette slik at vedkommende får incitament til å forebygge skader i fremtiden. På den annen side må de alvorlige skadene Ås har blitt påført få betydning i vurderingen. Etter en helhetvurdering fremstår det som mest rimelig å sette ned erstatningskravet grunnet medvirkning, jf. skl. § 5-1 nr. 1.

Konklusjon: Erstatningskravet må avkortes grunnet skadelidtes medvirkning, jf. skl. § 5-1 nr. 1.

Spørsmål 3: Kan Peder Ås krever erstatning fra museet etter det ulovfestede objektive ansvaret.

Det legges til grunn av vilkårene om skade/tap og adekvat årsakssammenheng er oppfylt. Spørsmålet er om det foreligger ansvarsgrunnlag.

Ås anfører at museet måtte være ansvarlig for skadene selv om de ikke var å bebreide. Dette viser til en drøftelse av om det foreligger ansvarsgrunnlag etter det ulovfestede objektive ansvaret.

Etter norsk rett har det ulovfestede objektive ansvaret har vokst frem gjennom langvarig og omfattende rettspraksis. Ansvarsformen skiller seg fra culpaansvaret ved at det ikke må være utvist skyld for at ansvar skal pålegges. Utviklingen av det ulovfestede objektive ansvaret startet med at skadevoldere ble pålagt erstatningsansvar for «farlig bedrift», jf. Rt. 1905 s. 715 (Vannledningsdommen). I dag har ansvaret fått større rekkevidde og bygges av interesseavveininger og risikobetraktninger, jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pille II) og Rt. 2009 s. 1237 (Nordsjødykker II).

Rettspraksis har vektlagt tre vilkår for objektivt ansvar; skaden må være «stadig, typisk og ekstraordinær» for virksomheten eller innretningen, jf. HR-2019-52-A (Spinning). I tillegg må det foretas en helhetsvurdering av hvem som er nærmest til å bære risikoen for skaden, jf. Spinning-dommen.

Første spørsmål er om risikoen er «ekstraordinær». Ved vurderingen må det foretas en differansebetraktning hvor det spørres om risikoen ved den skadevoldende virksomhet eller innretning er «vesentlig større» enn daglivets risiko, jf. Spinning-dommen, jf. Rt. 1991 s. 1303 (Gulvluke). Vesentlighetskravet kan variere med livsområde og risikoens art, jf. Spinning-dommen.

Det første å ta stilling til er risikoens skadeevne. I vår sak foreligger det lav sannsynlighet for skade, men stort skadeomfang, jf. tidligere drøftelse. Der hvor risikoen kan medføre alvorlige personskader, vil det lettere kunne pålegges erstatningsansvar, selv om sannsynligheten for skade er lav, jf. Rt. 1972 s. 965

Videre må skaderisikoen sammenholdes med dagliglivets risiko.

Hva gjelder dagliglivets risiko, fremstår det som klart at det vanligvis ikke kan forventes at når en tar bilde ved et museum, at man skal risikere alvorlige personskader. Tilsvarende gjelder når man klatrer opp en stige eller tar ned plastbånd fra en statue, eller det er dårlig uvær. Det er klart at den skaderisikoen Ås har blitt utsatt for "vesentlig" overstiger dagliglivets risiko. Det foreligger med andre ord ekstraordinær risiko.

Delkonklusjon: Det foreligger ekstraordinær risiko.

Neste spørsmål er om det foreligger en «stadig» risiko ved virksomheten eller innretningen. Ordlyden viser til at det må foreligge en langvarig risiko. Rimelighetshensyn taler imidlertid for at det anses som tilstrekkelig at risikoen for skade foreligge så lenge virksomheten pågår. Videre må det presiseres at det ikke foreligger noe prejudikat fra Høyesterett som bekrefter stadig risiko som et selvstendig vilkår, og det er uenighet i juridisk teori om hvorvidt dette er et absolutt vilkår eller ikke.

Ved et museum er det klart at det alltid vil være en risiko for at gjenstander kan falle ned og medføre skade, ettersom det er ofte vil være snakk om gjenstander av gammel verdi. Det er uten betydning at faren ikke realiserer seg i skaden, så lenge det foreligger en risiko for det. Det legges derfor til grunn at det foreligger en "stadig" risiko.

Neste spørsmål er om risikoen er "typisk" for virksomheten, og om skaden er et utslag av den "typiske" risikoen, jf. Rt. 1983 s. 1052 (Gol bygg) hvor førstevoterende viste til at ulykken «skyldtes» den typiske risikoen.

På den ene siden vil museumsvirksomhet ofte ikke by på særlige problemer, ettersom gjenstandene ofte er sikret godt. På den annen side vil skadeforvoldelse grunnet ødelagte statuer være en typisk risiko for museet som tross alt driver med utstilling av statuer til vanlig. Det foreligger følgelig en "typisk" risiko ved virksomheten.

Videre er de særegne trekkene ved risikoen ikke tilstrekkelig til å fastslå at det foreligger ulovfestet objektivt ansvar. Det må i tillegg foretas en helhetsvurdering ut fra «de hensyn som begrunner det ulovfestede objektive ansvar, slik som risikoaaveininger pulveriserings- og forsikringshensyn samt rimelighetshensyn», jf. Rt. 2001 s. 1646.

På den ene siden vil det sentrale hensynet bak det ulovfestede objektive ansvaret tale mot å pålegge ansvar. Det er skadelidte selv som er å bebreide for at risikoen har oppstått. Ås har unnlatt å følge de fareskiltene som har blitt angitt og ikke tatt hensyn til at plastbåndet står der for å beskytte en ødelagt statue.

På den annen side er det virksomheter som er innehaver av bygningen og statuen, og er nærmest å bære risikoen for skadene ved den. I tillegg er det museet som har mulighet til å tegne forsikring, noe Ås ikke får gjort. Videre kan tapet pulveriseres ved å inkalkulere dette i driftsomkostningene til virksomheten. Dette taler for å pålegge de objektivt ansvar.

Konklusjon: Det foreligger ulovfestet objektivt ansvar.

Spørsmål 4: Forutsatt at det foreligger objektivt ansvar, kan erstatningskravet lempes?

Spørsmålet er om erstatningskravet kan lempes. Rettslig grunnlag er skl. § 5-2.

Hovedregelen i norsk rett er at skadelidte har krav på full erstatning, jf. Rt. 1997 s. 883 (Skalle)

Det følger imidlertid av skl. § 5-2 at erstatningsansvaret kan lempes når retten «under hensyn til skaden størrelse, den ansvarliges økonomiske bæreevne, foreliggende forsikringer og forsikringsmuligheter, skyldforhold og forholdene ellers finner at ansvaret virker urimelig tyngende for den ansvarlige. Det samme gjelder når det i særlige tilfelle er rimelig at de skadelidte helt eller delvis bærer skaden». Lempningsregelen er kun ment som en snever unntaksregel, jf. Ot.prp.nr.75 (1983-84) s. 65 og Skalle-dommen. Bestemmelsen gir grunnlag for lemping i to situasjoner; hvor fullt ansvar vil være «urimelig tyngende» for den ansvarlige, og der hvor det er «rimelig» at skadelidte bærer skaden helt eller delvis, jf. Ot.prp.nr.75 (1983-84).

I vår sak er spørsmålet om fullt ansvar vil være "urimelig tyngende" for museet. Ordlyden i «urimelig tyngende» tilsier et strengt vilkår for lempning. Forarbeidene viser til at hovedformålet er å «gi skadelidte en rimelig erstatning». Videre vises det til at det ikke godtas å sette ned erstatningen så langt ned at skadelidte får «urimelig lav behovsdekning».

Et moment av betydning er den erstatningsansvarliges økonomiske bæreevne. Det følger av forarbeidene at den ansvarliges økonomiske bæreevne må «bedømmes mot skadens økonomiske omfang». Spørsmålet er om skadevolders økonomiske situasjon i relasjon til erstatningskravet er slik at ansvaret blir «urimelig tyngende».

Lillevik museum var et lite, privateid museum med marginale inntekter, og var avhengig av årlige overføringer fra kommunen for å ikke gå i underskudd. Dersom museet må bli erstatningsansvarlige, vil dette medføre at de går konkurs, ettersom erstatningskravet til Peder er så stort. Dette taler i retning av at ansvaret er "urimelig tyngende".

Videre må det også legges vekt på forsikringer og forsikringsmuligheter. Er det tegnet ansvarsforsikring som dekker tapet, vil erstatningsansvaret sjeldent være urimelig tyngende for skadevolder, jf. s. 66 og HR-2017-958-A (Brannstifter II).

I vår sak har Ås ingen muligheter til å forsikre seg, og det er følgelig museet som er nærmest å kunne forsikre seg mot eventuell skade. De har tegnet forsikring, men dette dekker kun halvparten. Forsikringshensynet har følgelig begrenset vekt i denne vurderingen.

Videre er det av betydning at Ås er å bebreide i saken. Han har latt være å handle så aktsomt som han burde etter omstendighetene og hans handlinger er de vesentlige årsaksfaktorene i skadebildet. Til tross for at Ås har blitt påført alvorlige skader, taler Ås' skyld for at erstatningskravet bør lempes.

Samlet sett vil det faktum at museet i en vanskelig økonomisk situasjon og vil gå konkurs dersom erstatningskravet ikke lempes, og at Ås har utvist skyld, tale klart for at erstatningskravet må lempes.

Konklusjon: Erstatningskravet må lempes, jf. skl. § 5-2

Spørsmål 5: Kan Lillevik Events kreve erstatning av Lillevik museum for tredjepartstap.

Tvisten står mellom Lillevik Events og Lillevik museum. Spørsmålet er om LE kan kreve tapet erstattet av LM. Rettslig grunnlag er ulovfestet rett.

Utgangspunktet i norsk rett er at det skal mye til for å få dekket tredjemannstap. Det forutsetter at det foreligger en "konkret og nærliggende interesse" i forhold til den skadete gjenstand, jf. Rt. 2006 s. 690 (Lillestrøm). Det må foretas en konkret vurdering hvor det følgelig oppstilles et krav om tilstrekkelig nærhet mellom Ås' skade og tapet LM har blitt påført.

I dommen inntatt i Rt. 2000 s. 1756 (Arbeidsgiveravgift), var spørsmålet i saken om arbeidsgiver som betalte full lønn til arbeidstaker etter trafikkuhell, kunne kreve dette erstattet av forsikringsselskapet. Høyesterett uttalte ved spørsmålet om det var knyttet tilstrekkelig nærhet til tapet, at tapet i saken var "nærmere knyttet til kommunens avtaleforpliktelse enn til skadetilfellet" og dette talte for at skaden ikke var erstatningsmessig. Videre viste førstevoterende til at risikobetraktninger talte for det samme, idet arbeidsgiveren var "nærmest til å bære tapet" ettersom han var den som hadde kontroll med "omfanget av mulige fremtidige tap som følge av tariffavtalen".

Denne dommen får betydelig overføringsverdi i vår sak, ettersom tapet er knyttet til avtalen om å refundere billetter, enn til Ås' sin skade som sådan. Videre er det LM som har kontroll over hva slag mulige tap en slik avtale kan tilby og er følgelig nærmest å bære risikoen for skaden.

Konklusjon: Tapet LM har blitt påført er ikke erstatningsmessig.

